

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 29/2021. (XI. 10.) AB HATÁROZATA

a Budapest Környéki Törvényszék 2.Pf.20.248/2020/7. számú és a Váci Járásbíróság 2.P.21.128/2016/77. számú ítéletei alaptörvény-ellenességének megállapításáról és megsemmisítéséről

Az Alkotmánybíróság teljes ülése alkotmányjogi panasz tárgyában – *dr. Márki Zoltán* és *dr. Salamon László* alkotmánybírók párhuzamos indokolásával, valamint *dr. Dienes-Oehm Egon* és *dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó* alkotmánybírók különvéleményével – meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a Budapest Környéki Törvényszék 2.Pf.20.248/2020/7. számú és a Váci Járásbíróság 2.P.21.128/2016/77. számú ítéletei alaptörvény-ellenesek, ezért azokat megsemmisíti.

Az Alkotmánybíróság elrendeli e határozatának közzétételét a Magyar Közlönyben.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. A jogi képviselővel (dr. Barta Sándor ügyvéd) eljáró indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz, melyben a Budapest Környéki Törvényszék 2.Pf.20.248/2020/7. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte a Váci Járásbíróság 2.P.21.128/2016/77. számú ítéletére is kiterjedő hatállyal.
- [2] 1.1. Az alkotmányjogi panasz alapját képező egyedi ügyben megállapított tényállás szerint 2015. február 24. napján 19 óra 30 perc és 20 óra között az indítványozó férje az indítványozó tulajdonában álló gépjárművel Galgaguta irányából Acsa irányába haladt a 2108-as műúton. A településjelző tábla előtt az indítványozó férje észlelte, hogy egy szarvascsorda szaladt át előtte baloldaltól, ezért a gépjárművel megállt. A megállást követően az álló gépjármű oldalának szaladt egy szarvas, és megrongálta a gépjármű karosszériáját, az okozott kárt utóbb egy gépjárműszakértő az avulást is figyelembe véve 302 889 Ft-ban határozta meg. A balesetet követően a gépjármű vezetője azonnal értesítette a rendőrséget, a rendőrség kitérkezéséig a helyszínt nem változtatta meg és nem hagyta el, a balesetnek a gépjármű vezetőjén kívül annak utasa, valamint a gépjármű mögött álló gépjármű vezetője is tanúja volt. Az intézkedő rendőr a helyszínen azt állapította meg, hogy ugyan a 2108-as műúton két vadveszélyt jelző tábla is kihelyezésre került, azonban a baleset helyszíne nem esett a vadveszélyt jelző tábla hatálya alá.
- [3] Az indítványozó a gépjárműben keletkezett kárról készült szakvélemény alapján az okozott kár megtérítését kérte a területen vadászatra jogosult gazdasági társaságtól (a per alperesétől). Az alperes a kárigényt elutasította, ugyanis álláspontja szerint az érintett útszakaszon a vadveszélyt jelző tábla végig ki volt helyezve, a társaság pedig a baleset időpontjában vadászati tevékenységet nem folytatott, a vad közútra történő kiváltása ezért neki nem felróható, a vadak mozgására ugyanis érdemi ráhatása nincs.
- [4] A kárigény elutasítását követően az indítványozó fizetési meghagyás kibocsátását kérte, melyet dr. Komáromyné dr. Tóth Lenke budapesti közjegyző 11018/Ü/31372/2016. szám alatt kibocsátott. A vadászatra jogosult gazdasági társaság a fizetési meghagyással szemben ellentmondással élt, ezért az eljárás perré alakult át.
- [5] 1.2. A Váci Járásbíróság 2.P.21.128/2016/77. számú ítéletével a keresetet elutasította. A járásbíróság ítéletében rögzítette, hogy a baleset időpontjában a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 6:563. §-a szabályozta a vadászható állat által okozott kárért való felelősség eseteit. Eszerint a kárért az a vadászatra jogosult tartozik felelősséggel, akinek a területéről a vad kiváltott, a vadászatra jogosult pedig akkor mentesülhet a felelősség alól, ha azt bizonyítja, hogy a kárt ellenőrzési körén kívül eső elháríthatatlan ok idézte elő. A vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadászatról szóló 1996. évi LV. törvény (a továb-

biakban: Vtv.) baleset idején hatályos 75/A. §-a értelmében „[a] jogosult a vadászható állat által okozott kárért való felelősség Polgári Törvénykönyvben foglalt szabályai alapján köteles a mezőgazdálkodáson és erdőgazdálkodáson kívül másnak okozott kárt megtéríteni”. A balesetet követően, 2015. május 5. napján lépett hatályba a Vtv. 75/A. § új (2) bekezdése, melynek értelmében „[a] vadászható állat által okozott kárért való (1) bekezdés szerinti felelősség és a fokozott veszéllyel járó tevékenységért való felelősség találkozása esetén a Polgári Törvénykönyvnek a veszélyes üzemek találkozására vonatkozó szabályait kell alkalmazni”.

- [6] A Váci Járásbíróság ítéletében hosszan idézte az Alkotmánybíróság 20/2017. (VII. 18.) AB határozatát (a továbbiakban: Abh.), azonban arra a következtetésre jutott, hogy bár az indítványozó követelése abban az időszakban történt, amikor a jogalkotó kiemelte a fokozott veszéllyel járó tevékenység köréből a vad és az ember által fokozott veszéllyel járó tevékenység találkozásának eseteit, az indítványozó követelése mégsem ítéltető meg. Az ítélet érvelése szerint a jogszabályban megfogalmazott „ellenőrzési körén kívül eső elháríthatatlan ok” mint kimentési ok alkalmazásával „a jogalkotó gyakorlatilag a kimentési lehetőségtől fosztaná meg a hivatkozott § alapján az alperest, és az országot kisebb-nagyobb zárt állatkertté tenné, ha a vadásztársaságoknak minden közutat vadvédelmi kerítéssel kellene ellátnia, az évi 4–6.000 vadbaleset eredményeként a vadásztársaságok anyagilag teljesen tönkre mennének ilyen beruházás mellett, márpedig jelenleg a vadtól más módon a közút nem védhető meg, de a nyúl mindenhol átmegy.” Az ítélet szerint „[a] törvényeket ismerni nem azt jelenti, hogy azok szavait tartjuk be, hanem értelmét és célját”, a bíróság szerint pedig jelen esetben a jogalkotó a Ptk. 5:563. §-ával a bíróság szerint valójában annak ellenére nem objektív felelősségi szankciót telepített a vadászatra jogosultakra, hogy a Ptk. 5:563. §-a annak egyértelmű szövege szerint objektív felelősségi szankciót tartalmaz. Az ítélet szerint az alperes felelőssége azért nem állapítható meg, mert „[a]ttól többet, mint amit megtett az alperes, tehát: nem hatott a vadmozgásra, ugyanakkor figyelmeztette a vadmozgásra a felperest, a bíróság álláspontja [szerint] nem lehet tenni”. Az ítélet szerint ez az értelmezés felel meg a Ptk. 6:539. § (3) bekezdésének, mely szerint valójában azt kell vizsgálni, hogy az okozott kár „a fokozott veszéllyel járó tevékenysége körében bekövetkezett rendellenességre vezethető vissza” vagy sem, márpedig jelen esetben ilyen rendellenesség az alperes társaság tevékenységében sem állapítható meg, ezért mindkét fél (az indítványozó és az alperes is) maga viseli a kárát.
- [7] 1.3. Az ítélettel szemben az indítványozó terjesztett elő fellebbezést, melyben alapvetően arra hivatkozott, hogy a baleset idején irányadó jogszabályi rendelkezések egyértelműen objektív felelőssé tették a vadászatra jogosultakat, a Váci Járásbíróság azonban ennek ellenére nem az objektív felelősség szabályait alkalmazta. Az indítványozó álláspontja szerint a baleset bekövetkezésének idején a jogalkotó az alperest valóban megfosztotta a kimentés lehetőségétől, az elsőfokú bíróság azonban az egyértelműen kifejezett jogalkotói akarattal figyelmen kívül hagyva döntötte el a jogvitát, melyre nem lett volna jogi lehetősége. A másodfokon eljáró Budapest Környéki Törvényszék 2.Pf.20.248/2020/7. számú ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta. A másodfokú ítélet szerint „[a] másodfokú bíróság nem osztja az elsőfokú ítélet indokait arra vonatkozóan, hogy a jelen esetben a Ptk. 6:563. § alkalmazásának van helye”. A Budapest Környéki Törvényszék szerint „[a]z új Ptk. sem akart változtatni a korábbi ítélkezési gyakorlaton, az eltérő szabályozás lényegében törvényszerkesztési következetlenség eredménye, amely utóbb a Vtv. 75/A. § (2) bekezdés módosításával orvoslásra került. A másodfokú bíróság álláspontja szerint a fentiekből következően a jogalkotói szándék szem előtt tartásával és a jogfolytonosság biztosítása érdekében a 2014. március 15. és 2015. május 05. közötti időszakban is vad és gépjármű ütközés esetén az új Ptk. veszélyes üzemi felelősségi szabályait kell alkalmazni, így ez vonatkozik a perbeli esetre is.” Ezen érvelés alátámasztására a másodfokú bíróság idézte Lábady Tamás és Orosz Árpád kúriai tanácselnök gondolatait is. A másodfokú bíróság ezt követően a baleset körülményeit a Ptk. 6:539. §-a (a veszélyes üzemek találkozására) alapján értékelte, és az elsőfokú bíróság ítéletét eltérő jogi indoklással hagyta helyben.
- [8] 2. Az indítványozó ezt követően terjesztette elő az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panaszát, melyben a Budapest Környéki Törvényszék 2.Pf.20.248/2020/7. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte a Váci Járásbíróság 2.P.21.128/2016/77. számú ítéletére is kiterjedő hatállyal. Az alkotmányjogi panasz és annak kiegészítése szerint a támadott bírói döntések ellentétesek az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésével, XIII. cikk (1) bekezdésével, XV. cikk (1) és (2) bekezdéseivel, a XXVIII. cikk (1) bekezdésével és a 28. cikkel, az alábbiak szerint.

- [9] Az I. cikk (3) bekezdése sérelmét az indítványozó azért állítja, mert az eljáró bíróságok az indítványozó tulajdonhoz való jogát aránytalanul és a jog lényeges tartalmának figyelmen kívül hagyásával korlátozták. Az indítványozó érvelése szerint a bíróságok azért rendelkeztek úgy, hogy az indítványozónak kell viselnie a saját kárát, mert az alperes „tönkremenne”, ha megvalósítaná az elvárható beruházásokat (például vadvédműveket építené), míg a bíróságok szerint az indítványozó a vadásztársasággal szemben képes a saját kárát viselni.
- [10] A XIII. cikk (1) bekezdése sérelmét az indítványozó azért állítja, mert az ítéletek értelmében az indítványozónak kellett viselnie a neki jogellenesen okozott kárt annak ellenére, hogy a baleset bekövetkezése idején hatályos jogszabályok alapján az alperes társaság felelősségét kellett volna megállapítani. Ezzel összefüggésben az indítványozó arra is utalt, hogy a XIII. cikk (1) bekezdése értelmében a tulajdon társadalmi felelősséggel is jár, amely az alperes vadásztársaság esetében is irányadó.
- [11] A XV. cikk (2) bekezdése azért sérült az alkotmányjogi panasz szerint, mert a bírói döntés egyértelműen „vagyonosi helyzet” alapján történő különbségtételt valósított meg akkor, amikor arra a következtetésre jutott, hogy a vadásztársaságoktól nem várható el az évi 4–6000 vadbaleset kárának megtérítése, azt azonban a bíróság szerint az indítványozó vagyoni helyzete miatt képes viselni. A XV. cikk (1) bekezdésének sérelmét az indítványozó külön nem indokolta.
- [12] Az indítványozó az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése és 28. cikke sérelmét azért állítja, mert a baleset időpontjában hatályos szabályozás alapján az alperes társaságot objektív alakzatú felelősség terhelte. Álláspontja szerint még az Alaptörvény 28. cikke sem hatalmazza fel arra a bíróságokat, hogy ha egy polgári anyagi jogi norma adott felelősségi alakzatot állapít meg egy jogalanyra, akkor azt az eljáró bíróság az Alaptörvény 28. cikkére hivatkozással más típusú felelősségi alakzattá alakítsa át, illetőleg ne az adott jogvita eldöntésére hatályos és kötelezően alkalmazandó szabályokat alkalmazza. Az indítványozó külön is sérelmezi e körben, hogy a másodfokú bíróság ítéletét Lábady Tamás és Orosz Árpád gondolataira alapította, ők ugyanis sem jogalkotónak, sem pedig jogforrásnak nem minősülnek, ekként a gondolataik a jogforrási hierarchiában nem értelmezhetőek (önmagukban sem, de különösen nem a hatályos jogszabályi rendelkezésekkel szemben). Az alkotmányjogi panasz arra is kitér, hogy mind az elsőfokú, mind a másodfokú bíróság egyértelműen felismerte, hogy nem a hatályos jogszabályoknak megfelelően hoz döntést, azonban ezt a bíróságok azzal indokolták, hogy „törvényszerkesztési következetlenség történt”. Az indítványozó szerint kifejezett jogszabályi felhatalmazás hiányában az eljáró bíróságok nem teheték volna félre az ügyben alkalmazandó, a baleset idején hatályos jogszabályokat, márpedig jelen esetben a bíróságok az *analogia iuris* lehetőségével éltek, és a hatályos jogszabályokkal szemben, azokat félretéve pótolták a bíróságok szerint hiányzó jogszabályt azzal a tartalommal, amely a bíróság szerint megfelelő lett volna.

II.

- [13] 1. Az Alaptörvény indítvánnyal érintett rendelkezései:

„I. cikk (3) Az alapvető jogokra és kötelezettségekre vonatkozó szabályokat törvény állapítja meg. Alapvető jog más alapvető jog érvényesülése vagy valamely alkotmányos érték védelme érdekében, a feltétlenül szükséges mértékben, az elérni kívánt céllal arányosan, az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható.”

„XIII. cikk (1) Mindenkinnek joga van a tulajdonhoz és az örökléshez. A tulajdon társadalmi felelősséggel jár.”

„XV. cikk (1) A törvény előtt mindenki egyenlő. Minden ember jogképes.

(2) Magyarország az alapvető jogokat mindenkinek bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, fogyatékoság, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül biztosítja.”

„XXVIII. cikk (1) Mindenkinnek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, észszerű határidőn belül bírálja el.”

„28. cikk A bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik. A jogszabályok céljának megállapítása során elsősorban a jogszabály preambulumát, illetve a jogszabály megalkotására vagy módosítására irányuló javaslat indokolását kell figyelembe venni. Az Alaptörvény és a jogszabályok értelmezésekor azt kell feltételezni, hogy a józan észnek és a közjónak megfelelő, erkölcsös és gazdaságos célt szolgálnak.”

[14] 2. A Ptk. indítvánnyal érintett rendelkezései:

„6:539. § [Veszélyes üzemek találkozása és az üzembentartók egymás közötti viszonya közös károkozásnál]
(1) Ha veszélyes üzemek egymásnak okoznak kárt, az üzembentartók felelősségük arányában kötelesek a másíknak okozott kárt megtéríteni. Ha nem az üzembentartó a tényleges károkozó, az üzembentartó a kár megtérítésére a tényleges károkozó magatartásának felelőssége alapján köteles.

(2) Ha a károkozás egyik félnek sem róható fel, a kárt az köteles megtéríteni, akinek fokozott veszéllyel járó tevékenysége körében a kár bekövetkezéséhez vezető rendellenesség merült fel.

(3) Ha az egymásnak okozott kár mindkét fél fokozott veszéllyel járó tevékenysége körében bekövetkezett rendellenességre vezethető vissza, vagy ha ilyen rendellenesség egyik félnél sem állapítható meg, kárát – felelősség hiányában – mindegyik fél maga viseli.”

„6:563. § [A vadászható állat által okozott kárért való felelősség]

(1) A vadászható állat által okozott kár megtérítéséért az a vadászatra jogosult tartozik felelősséggel, akinek a vadászterületén a károkozás történt. Ha a károkozás nem vadászterületen történt, a kárért az a vadászatra jogosult tartozik felelősséggel, akinek a vadászterületéről a vad kiváltott.

(2) A vadászatra jogosult mentesül a felelősség alól, ha bizonyítja, hogy a kárt ellenőrzési körén kívül eső elháríthatatlan ok idézte elő.”

[15] 3. A Vtv. 2014. március 15. napja és 2015. május 5. napja között hatályos, az indítvánnyal érintett rendelkezése:

„75/A. § A jogosult a vadászható állat által okozott kárért való felelősség Polgári Törvénykönyvben foglalt szabályi alapján köteles a mezőgazdálkodáson és erdőgazdálkodáson kívül másnak okozott kárt megtéríteni.”

[16] 4. A Vtv. 2015. május 5. napjától hatályos, az indítvánnyal érintett rendelkezése:

„75/A. § (1) A jogosult a vadászható állat által okozott kárért való felelősség Polgári Törvénykönyvben foglalt szabályai alapján köteles a mezőgazdálkodáson és erdőgazdálkodáson kívül másnak okozott kárt megtéríteni azzal, hogy a vadászatra jogosult ellenőrzési körén kívül eső oknak a vadászati jog gyakorlásán és a vadgazdálkodási tevékenység folytatásán kívül eső okot kell tekinteni.

(2) A vadászható állat által okozott kárért való (1) bekezdés szerinti felelősség és a fokozott veszéllyel járó tevékenységért való felelősség találkozása esetén a Polgári Törvénykönyvnek a veszélyes üzemek találkozására vonatkozó szabályait kell alkalmazni.”

III.

[17] Az Abtv. 56. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság először az alkotmányjogi panasz befogadásáról dönt.

[18] 1. Az Abtv. 30. § (1) bekezdése szerint az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panaszt a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül lehet írásban benyújtani. Az indítványozó jogi képviselője a Budapest Környéki Törvényszék ítéletét 2020. október 28. napján vette át, az alkotmányjogi panasz pedig 2020. december 28. napján, határidőben került benyújtásra. Az indítványozó jogi képviselője az Alkotmánybíróság eljárásában képviselői jogosultságát igazolta. Az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit kimerítette, így az indítvány e tekintetben is megfelel a törvényi feltételeknek. Az indítványozó jogosultnak és érintettnek tekinthető, ugyanis saját egyedi ügyével összefüggésben terjesztette elő alkotmányjogi panaszát.

- [19] 2. Az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panasz benyújtásának törvényi feltétele [Abtv. 27. § (1) bekezdés a) pont, Abtv. 52. § (1b) bekezdés b) pont], hogy az indítványozó a panaszban valamely Alaptörvényben biztosított jogának sérelmére hivatkozzon. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdése és 28. cikke az alkotmányjogi panaszok elbírálása szempontjából nem tartalmaznak Alaptörvényben biztosított jogot, ezért ezek állított sérelme sem vetheti fel az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogának sérelmét {az I. cikk (3) bekezdésére például: 3327/2021. (VII. 23.) AB végzés, Indokolás [29]; a 28. cikkre például: 16/2021. (V. 13.) AB határozat, Indokolás [21]}. Az alkotmányjogi panasz ezért a fenti elemeiben nem teljesíti az Abtv. 27. § (1) bekezdés a) pontja szerinti törvényi feltételeket.
- [20] 3. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 27. § (1) bekezdése szerinti követelményeknek megfelelő alkotmányjogi panaszt akkor fogadhatja be, amennyiben az határozott kérelmet tartalmaz. Az Abtv. 52. § (1b) bekezdés b) pontja értelmében a kérelem akkor határozott, ha megjelöli az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének lényegét, az e) pont értelmében pedig a kérelemnek egyértelmű indokolást kell tartalmaznia arra nézve, hogy a sérelmezett bírói döntés miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezéseivel.
- [21] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz az Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdésének sérelmére vonatkozóan egyáltalán nem tartalmaz indokolást, a XV. cikk (2) bekezdése sérelmét pedig pusztán azért állítja, mert megítélése szerint a bíróságok ítéletük meghozatala során az alperes társaság és az indítványozó között vagyoni helyzetük alapján tettek különbséget, és az indítványozó ezért lett pervesztes, mely indokolás önmagában nem tekinthető alkotmányjogilag értékelhető indokolásnak. Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint az indítvány érdemi elbírálásának akadálya, ha az nem kapcsolja össze alkotmányjogilag értékelhető módon az Alaptörvény felhívott rendelkezését a támadott bírói döntéssel, illetőleg jogszabályi rendelkezéssel [lásd például: 3434/2020. (XII. 9.) AB végzés, Indokolás [35]].
- [22] 4. Az Abtv. 29. §-a értelmében az alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételye vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés felvetése esetén fogadható be. E befogadhatósági feltételek vagylagos jellegűek, így azok fennállását az Alkotmánybíróság külön-külön vizsgálja [3/2013. (II. 14.) AB határozat, Indokolás [30]].
- [23] Az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdése állított sérelmével összefüggésben az Alkotmánybíróság kiemeli, hogy állandó gyakorlata szerint „nem vonható az alkotmányos tulajdonvédelem alá minden olyan ügy, melyben az indítványozó állítása szerint jogsértő bírósági határozatok eredményeként pervesztes lett, és ezért vagyonesztést szenvedett el (vagyoni követeléséhez nem jutott hozzá). Az alkotmányjogi panasz a tulajdonjog sérelméről keresztül nem lehet eszköze vagyoni perekben a bíróságok által elkövetett, egyéb alkotmányossági kérdést fel nem vető, egyszerű törvénysértések orvoslásának.” {Legutóbb például: 3266/2021. (VII. 7.) AB végzés, Indokolás [19]} Mindez egyben azt is jelenti, hogy az alkotmányjogi panasz az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdése állított sérelmével összefüggésben sem alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést, sem pedig a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességi kételyt nem vet fel.
- [24] Az Alkotmánybíróság megítélése szerint ugyanakkor csak érdemi vizsgálat eredményeként állapítható meg, hogy a Budapest Környéki Törvényszék, illetőleg a Váci Járásbíróság megsértették-e az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése szerinti tisztességes bírósági eljárásról való jogot akkor, amikor ítéletük meghozatala során a bíróságok által is elismert módon a hatályos jog kétséget kizáró félretételével, illetőleg szándékosan *contra legem* félreértelmezésével utasították el az indítványozó kereseti kérelmét, különös figyelemmel az Abh. ugyanezen jogszabályi rendelkezés értelmezésével kapcsolatos megállapításaira. Az Alkotmánybíróság ezért az alkotmányjogi panaszt az Ügyrend 31. § (6) bekezdését alkalmazva, külön befogadási eljárás mellőzésével, érdemben bírálta el.

IV.

[25] Az alkotmányjogi panasz megalapozott.

[26] 1. Az Alkotmánybíróság az Abh.-ban (az alkotmányjogi panasz elbírálása szempontjából releváns elemek tekintetében egy, a jelen alkotmányjogi panasszal azonosnak tekinthető ügyben) már vizsgálta a vad által okozott kár megtérítésének kérdésével kapcsolatos szabályozást. Az Abh. indokolásának [18] bekezdésében az Alkotmánybíróság rögzítette, hogy 2014. március 15. napja előtt és 2015. május 5. napjától kezdődően a jogszabályi

rendelkezések végeredményben azonos módon rendezték a vad által okozott kár megtérítésének kérdését: ha a károkozás egyik félnek sem volt felróható, az érintettek kárukat maguk viselték. A köztes időszakban (így 2015. február 24. napján, a jelen alkotmányjogi panaszra okot adó ügy alapját képező baleset idején is) hatályos jogi szabályozás azonban a fentiekől eltérően rendelkezett, és a vadászatra jogosultra telepítette a kárt.

- [27] 2. Az Abh.-ban az Alkotmánybíróság akként foglalt állást, hogy „[a] bírói függetlenségnek nem korlátja, sokkal inkább biztosítéka a törvényeknek való alávetettség: a bírónak a határozatait a jogszabályok alapján kell meghoznia. Ha a törvénynek való alávetettségtől a bíróság eloldja magát, saját függetlenségének egyik tárgyi alapját vonja el. A vonatkozó jogszabályokat be nem tartó bíróság lényegében visszaél saját függetlenségével, amely adott esetben ezen keresztül a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog sérelmét okozhatja. Az a bírói ítélet, amely alapos ok nélkül hagyja figyelmen kívül a hatályos jogot, önkényes, fogalmilag nem lehet tisztességes, és nem fér össze a jogállamiság alapelveivel.” (Indokolás [23])
- [28] Önmagában egy *contra legem* ítélet még nem szükségképpen alaptörvény-ellenes (*contra constitutionem*) ítélet. Kivételesen, kellően súlyos esetekben azonban egy *contra legem* jogalkalmazás is felemelkedhet alkotmányjogilag értékelhető szintre, és a bírói döntés alaptörvény-ellenességének megállapításához vezethet (Abh., Indokolás [21]).
- [29] Ilyen kivételes esetnek tekinthető egyebek között, ha a bíróság ítélete az Alaptörvény megsabta értelmezési tartományt megsérti, és ezáltal a bírói döntés alaptörvény-ellenes lesz. A jogszabályokat az Alaptörvény biztosította kereteken belül a bíróságok értelmezik; az Alkotmánybíróság nem avatkozhat be minden olyan esetben a bíróságok tevékenységébe, amikor valamilyen (állítólagos vagy tényleges) jogszabálysértő jogértelmezésre vagy jogalkalmazásra került sor. A bíró bármely ténybeli vagy jogi tévedése ugyanis nem teszi automatikusan tisztességtelenné az egész eljárást [lásd például: 3234/2021. (VI. 4.) AB határozat, Indokolás [68]]. Ha azonban az Alkotmánybíróság az Abtv. 46. § (3) bekezdésének alkalmazásával valamely jogszabály lehetséges értelmezésével, illetőleg alkalmazásával kapcsolatosan alkotmányos követelményt fogalmaz meg, és ezáltal kifejezetten rögzíti az Alaptörvényből az adott jogszabályi rendelkezésre vonatkozó értelmezési tartomány határait, azt a bíróság nem hagyhatja figyelmen kívül és nem ronthatja le [16/2021. (V. 13.) AB határozat, Indokolás [35]]. Az Abtv. 39. § (1) bekezdéséből következően pedig az Alkotmánybíróság határozatának egésze (és nem csupán a rendelkező része) bír *erga omnes* kötelező erővel. Ekként, ha az Alkotmánybíróság egy határozatában formálisan alkotmányos követelmény kimondása nélkül foglal állást valamely jogszabályi rendelkezés Alaptörvénnyel összhangban álló értelmezéséről, vagy éppen ellenkezőleg, azt mondja ki, hogy valamely értelmezés ellentétes az Alaptörvénnyel, arra az eljáró bíróságnak ugyancsak tekintettel kell lennie ítéletének meghozatala során.
- [30] Annak megítélése során, hogy valamely (állítólagos) *contra legem* jogalkalmazás kivételesen elérte-e az alaptörvény-ellenesség szintjét, az Alkotmánybíróság az eset összes releváns körülményének figyelembevételével határozhat. A vizsgált esetben az Alkotmánybíróság figyelembe vette, hogy már állást foglalt-e a kérdéses jogszabályi rendelkezés Alaptörvénnyel való összeegyeztethetősége, illetőleg az Alaptörvénnyel összhangban álló értelmezése kérdésében. Az Alkotmánybíróság ezen túlmenően ugyancsak figyelembe vette a megsértett jogszabály egyértelműségének és pontosságának fokát; a jogszabály értelmezése és alkalmazása tekintetében az ítélező bírót megillető mérlegelési jogkör terjedelmét; valamint a bírói döntésben megjelenő indokolást is, mely különösen nagy jelentőséggel bír akkor, ha az Alkotmánybíróság az adott jogkérdésben már korábban állást foglalt. Az Alkotmánybíróság végezetül azt sem hagyhatja figyelmen kívül eljárása során, hogy az indítványhoz kötöttség elvének megfelelően az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panasz eljárás keretei között kifejezetten azt kell vizsgálnia, hogy valamely bírói döntés az indítványban foglalt okból alaptörvény-ellenes-e. Az Abtv. 52. § (2) bekezdése értelmében ugyanis egyes, az Alaptörvényben és az Abtv.-ben pontosan megjelölt kivételes esetek [Abtv. 28. § (1) bekezdése, 32. § (1) bekezdése, 38. § (1) bekezdése, 46. § (1) és (3) bekezdése, illetőleg az Alaptörvény 24. cikk (4) bekezdése] kivételével „[a]z Alkotmánybíróság által lefolytatott vizsgálat a megjelölt alkotmányossági kérelemre korlátozódik”.
- [31] 3. A Budapest Környéki Törvényszék ítélete szerint „[a]z új Ptk. sem akart változtatni a korábbi ítélkezési gyakorlaton, az eltérő szabályozás lényegében törvényszerkesztési következetlenség eredménye, amely utóbb a Vtv. 75/A. § (2) bekezdés módosításával orvoslásra került. A másodfokú bíróság álláspontja szerint a fentiekből következően a jogalkotói szándék szem előtt tartásával és a jogfolytonosság biztosítása érdekében a 2014. március 15. és 2015. május 05. közötti időszakban is vad és gépjármű ütközés esetén az új Ptk. veszélyes üzemi

felelősségi szabályait kell alkalmazni, így ez vonatkozik a perbeli esetre is.” Mindez egyben azt is jelenti, hogy a Budapest Környéki Törvényszék ítélete az ítéletből kétséget kizáróan megállapítható módon, a bíróság által is tudottan és elismerten *contra legem* volt.

- [32] A Budapest Környéki Törvényszék ítéletében azzal indokolta a hatályos jogszabályi rendelkezések figyelmen kívül hagyását, hogy az egyébként kötelezően és kizárólagosan (azaz nem a bíróság mérlegelésétől függően) alkalmazandó jogszabályi rendelkezés csupán „törvényszerkesztési következetlenség” eredménye, és a jogalkotó valódi szándéka nem arra irányult, mint ami az alkalmazandó jogszabályi rendelkezések nyilvánvaló tartalmából következett. Valamely ügyben az alkalmazandó jogszabályok körének meghatározása nem célszerűségi szempontokon alapul, hanem minden esetben jogkérdés. Az eljáró bíróságnak az Alaptörvény és a jogszabályok lehetőséget biztosítanak arra, hogy több, valamely esetre (annak megítélésétől függően) alkalmazható jogszabályi rendelkezés közül kiválassza azt, amelyet a tényállás megállapítását és a bizonyítékok értékelését követően a leginkább relevánsnak és alkalmazhatónak tart. Önkényessé és ezáltal tisztességtelenné válik azonban a bírói döntés, ha valamely, az adott ügyre kötelezően és kizárólagosan alkalmazandó jogszabályi rendelkezést az eljáró bíróság érdemi jogi indok nélkül (például célszerűségi okokból) hogy figyelmen kívül azért, hogy helyette a jogvitát olyan jogszabályi rendelkezés alapján döntse el, mely az adott ügyre nyilvánvalóan nem alkalmazható. Még az Alaptörvény 28. cikke sem szolgálhat ugyanis alapul az ítélező bíró számára a jogalkotó vélt vagy valós mulasztása, illetőleg hibája *contra legem* jogértelmezéssel, illetőleg a hatályos és az ügyben kötelezően és kizárólagosan alkalmazandó jogszabályi rendelkezés fételtételével történő korrekciójára (ebben az értelemben például: 2/2016. (II. 8.) AB határozat, Indokolás [46]).
- [33] A „törvényszerkesztési következetlenségre” történő hivatkozás nem jogi indok; ellenkezőleg, annak a kifejezett elismerése, hogy az eljáró bíróság nem tartja magát az alkalmazandó jogszabályoknak alávetettnek. Annak megítélése, hogy egy esetleges a „törvényszerkesztési következetlenség” eredményeként az alkalmazandó jogszabály célszerűtlen, nem az eljáró bíróság feladata, egy célszerűtlen jogszabály nem alaptörvény-ellenes jogszabály. Abban az esetben pedig, ha a „törvényszerkesztési következetlenség” az eljáró bíróság megítélése szerint eléri az alaptörvény-ellenesség szintjét, az eljáró bíróság nem csupán jogosult, hanem az Abtv. 25. § (1) bekezdése alapján egyenesen köteles az Alkotmánybíróság eljárását kezdeményezni.
- [34] Az Alkotmánybíróság e körben azt sem hagyhatta figyelmen kívül, hogy a Budapest Környéki Törvényszék ítéletében a Balassagyarmati Törvényszék 21.Pf.20.741/2015/4. számú ítéletéhez hasonlóan ítélte meg úgy, hogy kifejezett jogszabályi rendelkezés ellenére a Ptk. vonatkozó rendelkezése megítélése szerint ennek ellenére mégsem alkalmazható, mely bírói döntést az Alkotmánybíróság az Abh.-ban (éppen ezen jogértelmezéssel összefüggésben) megsemmisítette. Ennek megfelelően a Budapest Környéki Törvényszéknek azt is minden kétséget kizáróan tudnia kellett, hogy az általa választott jogértelmezés bizonyosan az Alaptörvénnyel ellentétes eredményre vezet akkor, ha a bíróság ítéletében nem tudja minden kétséget kizáróan, nagy részletességgel igazolni, hogy az általa eldöntött ügy alapvetően eltér az Abh.-ban vizsgált ügytől. Ilyen elemet ugyanakkor a Budapest Környéki Törvényszék ítéletében egyáltalán nem jelölt meg. Az Alkotmánybíróság megjegyzi: ez a tényező jelen esetben már önmagában, egyéb szempontok vizsgálata nélkül is megalapozta volna a támadott bírói döntés alaptörvény-ellenességét.
- [35] Azáltal tehát, hogy a Budapest Környéki Törvényszék *contra legem* jogalkalmazása során (i) az adott jogkérdésre irányadó, kötelezően és kizárólagosan alkalmazandó hatályos jogi normákat nem vette figyelembe, és (ii) a döntését egy olyan jogszabályi rendelkezésre alapította, mely a bíróság által is kifejezetten elismert módon 2014. március 15. napja és 2015. május 5. napja között az ügyben nem volt alkalmazható, jöllehet (iii) ebben a kérdésben az Alkotmánybíróság az Abh.-ban már állást foglalt, és (iv) a Budapest Környéki Törvényszék ítéletében egyáltalán nem adott indokolást arra vonatkozóan, hogy az ügy eldöntése során miért nincs tekintettel az Abh. megállapításaira, végezetül pedig (v) saját, a jogszabály értelmezésére vonatkozó indokolását ráadásul nem érdemi jogi, hanem pusztán „célszerűségi” szempontokkal támasztotta alá, a Budapest Környéki Törvényszék ítélete nyilvánvalóan *contra constitutionem*, az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdését sértővé vált. Az Alkotmánybíróság ezért a Budapest Környéki Törvényszék 2.Pf.20.248/2020/7. számú ítéletét a rendelkező részben foglaltak szerint megsemmisítette.
- [36] 4. Az Abtv. 43. § (4) bekezdése értelmében az Alkotmánybíróság a bírói döntés megsemmisítése esetén megsemmisítheti a döntéssel felülvizsgált más bírósági vagy hatósági döntéseket is.
- [37] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az ügyben első fokon eljáró Váci Járásbíróság ítéletét ugyan formálisan a Ptk. 6:563. §-ára (a vadászható állat által okozott kárért való felelősség szabályaira) alapította, azonban

azt kifejezetten a korábbi bírói gyakorlatnak megfelelően, azaz nem objektív felelősségi alakzatként értelmezte. Mindezt a Váci Járásbíróság azzal indokolta, hogy eltérő értelmezés esetén „a jogalkotó gyakorlatilag a kimentési lehetőségtől fosztaná meg a hivatkozott § alapján az alperest”, és a törvény kifejezett rendelkezésével szemben valójában „nem objektív felelősségi szankciót telepített a vadászatra jogosultra, hanem a vadmozgás rendellenességének felelősségét”, mely értelmezés tartalmában a Ptk. jelen ügyben kifejezetten nem alkalmazható 6:539. §-a szerinti felelősségi alakzatának felelt meg. Mindez egyben azt is jelenti, hogy a Váci Járásbíróság ítélete is az ítéletből kétséget kizáróan megállapítható módon, a bíróság által is tudottan és elismerten *contra legem* volt, már csak azért is, mert amennyiben a Ptk. 6:563. §-ának és a Ptk. 6:539. §-ának az értelmezése a teljesen eltérő megfogalmazás ellenére mégis azonos lett volna, akkor az alkalmazandó szabályozás teljes azonosságára tekintettel felesleges lett volna a Vtv. 75/A. §-ának 2015. május 5. napjától hatályos jogalkotói módosításának elfogadása is. Egyebek között ezt teszi teljesen nyilvánvalóvá a Váci Járásbíróság által is idézett Abh. indokolásának [18] bekezdése is, mely Abh. megállapításait a Váci Járásbíróság annak ellenére nem tartotta a saját eljárására nézve kötelezőnek, hogy azt egyébként ítéletében hosszan idézte is.

- [38] A Váci Járásbíróság ítéletét formálisan az ügyben alkalmazni rendelt Ptk. 6:563. §-ára alapította, azonban az alkalmazott jogszabályi rendelkezésnek nyilvánvalóan és a bíróság ítéletében is elismert módon olyan *contra legem* értelmet tulajdonított, hogy az a jogszabály eredeti jelentésétől teljesen elszakadva, tartalmilag meg egyezzen a Ptk. 6:539. §-ával, azaz azzal a szabállyal, amelyet 2014. március 15. napját megelőzően és 2015. május 5. napjától kezdődően kellett az alapügyhöz hasonló ügyekben alkalmazni (ám a baleset bekövetkezésének idején nem), és amely értelmezéssel összefüggésben az Alkotmánybíróság az Abh.-ban megállapította, hogy nem egyeztethető össze az Alaptörvénnyel. Ezt a bíróság azzal indokolta, hogy ellenkező értelmezés esetén „a jogalkotó gyakorlatilag a kimentési lehetőségtől fosztaná meg a hivatkozott § alapján az alperest”, a jogalkotó pedig valójában „nem objektív felelősségi szankciót telepített a vadászatra jogosultra, hanem a vadmozgás rendellenességének felelősségét, melyre ráhatása lehet”. Amíg azonban az ügyben nem alkalmazandó Ptk. 6:539. §-a keretében vizsgálható a rendellenesség kérdése, addig a Ptk. 6:563. § (2) bekezdése kimentési okként ezzel szemben minden kétséget kizáróan az „ellenőrzési körén kívül eső elháríthatatlan okot” (és nem pedig a rendellenesség körét) jelöli meg. Mindezt a Váci Járásbíróság azzal indokolta, hogy ha nem így járna el, akkor „a vadásztársaságoknak minden közutat vadvédelmi kerítéssel el kellene látnia, az évi 4–6.000 vadbaleset eredményeként a vadásztársaságok anyagilag teljesen tönkre mennének ilyen beruházás mellett, már pedig jelenleg a vadtól más módon a közút nem védhető meg, de a nyúl mindenhol átmegegy”.
- [39] A Váci Járásbíróság ítélete szerint „[a] törvényeket ismerni nem azt jelenti, hogy azok szavait tartsuk be, hanem értelmét és célját”. A Váci Járásbíróság megközelítésével szemben azonban az Alaptörvény 28. cikke kétséget kizáróan azt rögzíti, hogy a bíróságok a jogalkalmazás során nem szakadhatnak el a jogszabályok szövegétől. A jogszabály „értelmét és célját” ugyanis a jogszabályok szövege és az Alaptörvény jelölik ki. Mindez egyben azt is jelenti, hogy az Alaptörvény nem értelmezhető akként, hogy az az eljáró bíróságok számára lehetővé tenné a jogszabályok tetszés szerinti értelmezését. Ellenkezőleg, az Alkotmánybíróság gyakorlatából is éppen az következik, hogy a bíróságok ítéleteit pontosan akkor bírálhatja felül, ha azok az Alaptörvény megsabta értelmezési tartományt megsértik, és ezáltal a bírói döntés alaptörvény-ellenes lesz {legutóbb például: 3019/2021. (I. 28.) AB határozat, Indokolás [34]}.
- [40] Jelen esetben a Váci Járásbíróság *contra legem* jogalkalmazása azért érte el az alaptörvény-ellenesség szintjét, mert (i) annak ellenére, hogy a Váci Járásbíróság ítéletében kifejezetten hivatkozta az Abh. megállapításait, azzal nyilvánvalóan ellentétes módon járt el, anélkül, hogy (ii) az Abh. megállapításainak figyelmen kívül hagyását indokolta volna, és (iii) az adott jogkérdésre irányadó, kötelezően és kizárólagosan alkalmazandó hatályos jogszabályi rendelkezést csak formailag vette figyelembe, tartalmilag azonban a jogvitát kétséget kizáróan a 2014. március 15. napja és 2015. május 5. napja között a jogszabály nyilvánvaló, minden kétséget kizáró értelmezésén túl az Abh.-ban is kifejezetten rögzített módon nem alkalmazható szabály alapján, kifejezetten és az ítéletben is egyértelműen rögzített módon *contra legem* döntötte el, továbbá (iv) mindezt nem jogi, hanem pusztán „célszerűségi” szempontokkal (például azzal, hogy eltérő jogértelmezés esetén „a vadásztársaságok teljesen tönkre mennének” és „a nyúl mindenhol átmegegy”) indokolta.
- [41] Az Alkotmánybíróság a Váci Járásbíróság ítéletével összefüggésben is megismétli: annak vizsgálata, hogy valamely ügyben az alkalmazandó jogszabály tartalma adott esetben célszerűtlen, nem az eljáró bíróság feladata, a célszerűtlen jogszabály pedig nem alaptörvény-ellenes jogszabály. A Váci Járásbíróság feladata nem annak vizsgálata volt, hogy megítélése szerint kinek lenne célszerű viselnie az okozott kárt, hanem azt kellett volna ítéletében eldöntenie, hogy a jogszabályok alapján kinek kell viselnie az okozott kárt. Az ítélkező bíró személyes

meggyőződése soha nem lehet indoka (és különösen nem lehet az egyetlen indoka) a *contra legem* jogértelmezésnek. Ezt fejezi ki az Alaptörvény 26. cikke is, mely szerint „[a] bírák [...] a törvénynek vannak alárendelve”. Ha a Váci Járásbíróság bármely okból úgy ítélte volna meg, hogy az alkalmazandó jogszabály olyannyira célszerűtlen, hogy az már elérte az alaptörvény-ellenesség szintjét, úgy nem csupán jogosult, hanem az Abtv. 25. § (1) bekezdése alapján egyenesen köteles lett volna az Alkotmánybíróság eljárását kezdeményezni, ezzel a lehetőséggel azonban a Váci Járásbíróság nem élt. Tekintettel arra, hogy a Váci Járásbíróság ítélete a fenti szempontok miatt *contra constitutionem*, az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdését sértővé vált, ezért az Alkotmánybíróság a Váci Járásbíróság 2.P.21.128/2016/77. számú ítéletét is megsemmisítette a rendelkező részben foglaltak szerint.

- [42] 5. Az Alkotmánybíróság a határozat Magyar Közlönyben történő közzétételét az abban foglalt elvi megállapításokra tekintettel rendelte el, az Abtv. 44. § (1) bekezdés második mondata alapján.

Budapest, 2021. október 26.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Handó Tünde s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Horváth Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Márki Zoltán s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke,
az aláírásban akadályozott
dr. Pokol Béla
alkotmánybíró helyett

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szabó Marcel s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Márki Zoltán alkotmánybíró párhuzamos indokolása

- [43] 1. Egyetértve a határozat rendelkezésével és annak alapját adó indokolással, az alapügy (szerinti jogvita) lényegét tekintve párhuzamos indokolást csatolok a döntéshez [Abtv. 66. § (3) bekezdés].
- [44] 2. Az indítványozónak kárigénye van, amit az alapügyben eljáró bíróság elutasított. A felelősség eldöntését pedig olyan jogi alapra helyezte, ami részint a meglévő – és nem üres – tartalmú pozitív jog, részint pedig annak a később beiktatott (és a vitás jogállapot előtti jogállapottal összhangban lévőnek tűnő) jogi normatartalomra – „kikacsintó” együttértelmezése – szigorúbban fogalmazva együttalkalmazása.
- [45] Ehhez képest az eljáró bíróság valójában – amint a határozat leszögezi – az általa alkalmazandó jogszabály vitás időállapotának (azaz az adott jogállapotról vonatkozó jogi rendezettség) célszerűtlenségére vont következtetést, és ekként értelmezett jog alapján döntött akként, hogy mindkét fél (indítványozó és az alperes) maga viseli a kárát.
- [46] Messzemenően egyetértek azzal, hogy ez így nem helyénvaló, és jelen ügyben nem maradhat, s egyetértek az alkotmányossági aggály határozat szerinti indokaival, valamint az alaptörvény-ellenesség okával.
- [47] 3. Az alapügyben reálcselekmény (történeti tényállás), aminek magatartásrészei a felelősség alapját adják a következők: a vadveszélyt jelző tábla hatályán kívül eső helyen az indítványozó észlelte a szarvascsorda haladását, az indítványozó a gépkocsiját megállította, egy szarvas az álló gépkocsinak szaladt, és azt megrongálta.

- [48] 4. Kétségtelen, hogy a szabadon élő vad az állam tulajdona [a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény 128. § (1) bekezdés; Ptk. 5:53. § (1) bekezdés; Vtv. 9. § (1) bekezdés]; a vadászterületen élő vad birtokosa pedig a vadászterület tulajdonosa [vö. Vtv. 3. § (1) bekezdés, 6. §, 10. § (1) bekezdés].
- [49] Ehhez képest a vad elejtésének – akár vadászati, akár más módon való, illetve akár jogszerű, akár jogszerűtlen – megtörténte eredményezi a tulajdonjog átszállását az államról a vadászatra jogosult javára (vö. 2/2005. BJE). Ennélfogva a vad elejtésével, amennyiben az jogszerű, az elejtett vad tulajdonosa a vadászatra jogosult (vadász-társaság) lesz, birtokosa pedig a bérvadász; vagyis a dolog addigi birtokosa (a vadásztársaság) nincs kizárva korábbi uralmi helyzetéből.
- [50] Ha az elejtés nem jogszerű (eleve, avagy az engedély kereteihez képest), akkor az így elejtett vad tulajdonosa szintén a vadászatra jogosult lesz, az elejtő uralmi helyzete pedig eleve jogszerűtlen lesz, és innentől kezdve neki kell tennie azért, hogy elhárítsa magától (magáról) többek között az eltulajdonítási célzat, és ekként a lopás bekövetkeztének kockázatát (vö. BH 2017/82).
- [51] A dologi jog szerinti uralmi helyzet ekkénti vázlata alapján lényegében az utóbbi (azaz a jogszerűtlen vadelejtési) esetnek felel meg az, amikor a vad okoz, illetve a vadnak okoznak kárt.
- [52] Vagyis a vad – amíg nem ejtődik el, addig – fogalmilag eleve nem tud kikerülni a vadászatra jogosult (vadász-társaság) birtokából [másként fogalmazva – és eltekintve az állatkert helyzetétől – a szabadon élő vad nem (csak a húsa stb.) kerülhet más tulajdonába]. Vagyis szabadon élő vad tulajdonával (ekként birtokával) nem lehet felhagyni.
- [53] Ez azt is jelenti, hogy a vad általi károk viselése egyik oldalról sem semmibe vezet, hanem a tulajdonlással járó felelősség tárgya.
- [54] Nyilvánvalóan – hagyományosan – ezen kárviselés rendezését jelenti az olyan (biztosításjellegű) felelősségmegosztás, mint amilyen az ún. veszélyes üzem találkozása. Ugyanakkor, ha éppen nincs erre kifejezetten mutató pozitív jog, akkor sem veszi el a kártevés, illetve károkozás mint rendezésre váró jogkérdés a természetes alapját; ez pedig nem más, mint az ütköző magatartások felróhatósági vizsgálata.
- [55] 5. Ehhez képest pedig valójában – minden jogvitában – lehetőség van arra, hogy tényleges tulajdon-, birtokállapot alapulvételével és a tényleges magatartások felróhatóságának tisztázása nyomán dönteni lehessen a felelősség, illetve a felelősségviselés, s ehhez képest a bekövetkezett kár mikénti viselésének kérdésében. Anélkül, hogy elméleti jogállapot alapul vétele történjen.
- [56] 6. Jelen ügyben ezért valójában az vár rendezésre, eldöntésre, hogy a tulajdona alapján, illetve az abban bekövetkezett kár miatt az indítványozónak az adott magatartása (adott helyen általa megállított gépkocsi) mennyiben felróható, avagy képezi ekként a veszélyes üzembentartásnak (kétségtelen objektívabb jellegű) felelősségi alapját. Ez pedig szakjogi kérdés, aminek megoldásában az indítványozó a tulajdonlása folytán kétségtelenül érintett.

Budapest, 2021. október 26.

Dr. Márki Zoltán s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László alkotmánybíró párhuzamos indokolása

- [57] 1. Egyetértek a kifogásolt bírói döntések megsemmisítésével, mivel a *contra legem* értelmezésen is túllépő, önkényes jogértelmezés, amit magam is megállapíthatónak tartok, alaptörvény-ellenes, és sérti az indítványozó alkotmányjogi értelemben vett tulajdonhoz való jogát is.
- [58] Több ügyben is kifejtett álláspontom szerint a hatályos jogszabályok félretétele az Alaptörvény B) cikkében foglalt jogállamiság sérelmét és nem az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében garantált tisztességes bírósági eljáráshoz való jog sérelmét valósítja meg. Nézetem szerint az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes eljáráshoz való jog kizárólag processzuális kérdésekre vonatkozik; így ha a bírói jogalkalmazás során nem eljárásjogi, hanem anyagi jogi jogszabály sérül, nem állapítható meg alkotmányjogilag értékelhető összefüggés a jogsérelem és az Alaptörvény e rendelkezése között. A bíróság nyilvánvalóan önkényes, *contra legem* értelmezésen is túllépő jogértelmezése nem processzuális, hanem anyagi jogi jellegű jogsértés, így az – a konkrét jogsérelem mellett – az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében foglalt jogállamiság elvének

sérelmét valósítja meg. Amennyiben a konkrét jogsérelem egyben az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogának sérelmét is előidézi, akkor az az Abtv. 27. §-ára alapított alkotmányjogi panasz alapjául szolgálhat [20/2017. (VII. 18.) AB határozat, Indokolás [48]; 23/2018. (XII. 28.) AB határozat, Indokolás [97]–[98]].

- [59] 2. Az Alaptörvény 24. cikk (1) bekezdése szerint az Alkotmánybíróság az Alaptörvény védelmének legfőbb szerve, az Abtv. 39. §-a értelmében pedig az Alkotmánybíróság határozata mindenkire nézve kötelező. Ezért az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló peres eljárásban eljáró bíróságok nem teheték volna félre az Abh.-t. Az Alkotmánybíróság döntésének *erga omnes* hatálya akkor is megkerülhetetlen, ha a jogalkalmazó azzal nem ért egyet. Az Alkotmánybíróság eme döntésének figyelmen kívül hagyása ezért önmagában is megvalósítja a jogállamiság sérelmét.
- [60] 3. Az Abtv. 27. § (1) bekezdés a) pontja abban az esetben biztosítja az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontja alapján az alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet számára alkotmányjogi panasz benyújtását, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti. Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése nem tartalmaz Alaptörvényben biztosított jogot, ugyanakkor az indítványozó többek között az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésének sérelmére is hivatkozott. E sérelem fennállta esetén a jelen ügy elbírálása szempontjából érdektelen az, hogy emellett az indítványozó hivatkozott-e a bírói ítélet egyéb alaptörvényi rendelkezésekbe ütköző voltára.
- [61] 4. A kártérítés ugyan a polgári jogi dogmatika hagyományos és ma is irányadó értelmében kötelmi igény, ez azonban – álláspontom szerint – a konkrét ügyben nem zárja ki az igény elbírálásakor hatályos jogszabályok alapján jogszerűen járó kártérítés elmaradásának az alkotmányos tulajdon sérelmeként való értékelését.
- [62] Az Alkotmánybíróság a 26/2013. (X. 4.) AB határozatában (Indokolás [161]) – hivatkozással a 64/1993. (XII. 22.) AB határozatra – rámutatott arra, hogy: „az alkotmányos tulajdonvédelem köre és módja nem szükségképpen követi a polgári jogi fogalmakat, és nem azonosítható az absztrakt polgári jogi tulajdon védelmével.” [ABH 1993, 373, 380, legutóbb idézi: 3219/2012. (IX. 17.) AB végzés, Indokolás [6]]
- [63] Nézetem szerint a jogszerűen járó kártérítés (a károkozás reparációja) elmaradása mint az érintett fél vagyonában bekövetkezett vagyonvesztés sértheti az érintettnek az alkotmányjogi értelemben vett tulajdonhoz való jogát.
- [64] A jogszerűen járó kártérítés elmaradásának a tulajdonjog alkotmányjogi sérelemként való felfogását az is alátámasztja, hogy az Alaptörvény XIII. cikk (2) bekezdése a tulajdon kisajátításához a jogszerű vagyoncsökkenés reparációjaként teljes, feltétlen és azonnali kártalanítást ír elő. Ennek tükrében nézetem szerint a kártérítés mint a jogellenes vagyoncsökkenés reparációja is összefüggésbe hozható az alkotmányos tulajdonvédelemmel.
- [65] A konkrét kártérítési igények elbírálása, csakúgy, mint más perbe vitt jogvitás kérdések megítélése általában szakjogi kérdés, amelyben hozott döntést az Alkotmánybíróság, nem lévén negyedfokú bíróság, nem bírálhatja felül. Abban az esetben azonban, amikor a kártérítés megítélése olyan önkényes, az ügy elbírálásakor hatályos anyagi jogszabályok és az Alkotmánybíróság vonatkozó döntésének félretételén alapuló jogértelmezésen múlik, mint ahogy jelen ügyben történt, akkor az nézetem szerint túllép a szakjogi kérdéseken és a *contra legem* értelmezés eléri az alaptörvény-ellenesség szintjét.
- [66] A fentiekben kifejtettek alapján tehát álláspontom szerint is fennáll az alaptörvény-ellenesség, ennek megfelelően a bírói döntések megsemmisítése megalapozott.

Budapest, 2021. október 26.

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon alkotmánybíró különvéleménye

- [67] A többségi határozattal és annak indokolásával nem értek egyet.
- [68] 1. Elsődleges elvi álláspontom az, hogy összhangban az Abh.-hoz fűzött különvéleményben foglalt általános megjegyzésben tett elvi véleményemmel, csak kivételes, szélsőséges esetben lehet a bírói döntés az Alap-

törvény XXVIII. cikk (1) bekezdése eljárási jellegű jogosultságának jogcímén megsemmisíthető, ha más alapjog sérelme nem vetődik fel.

- [69] Ennek alapvető oka az, hogy az indítványozó által a helytelennek vélt jogértelmezések jellemzően processzuális jellegű jogsérelmek, így az azokat a tisztességtelen eljárás jogcímére visszavezető indítványok esetenként ténybírói feladatok ellátásával járó „szuperbíró” szerepébe kényszerítenék az Alkotmánybíróságot, amit az jellemzően visszautasít. Megjegyzem, hogy az ilyen jogsérelmek legfeljebb az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése megsértését vethetnék fel, ami persze szintén nem alapjog, de az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint a jelen ügyben a visszamenőleges hatályú jogalkalmazás tilalma alapján elvben felmerülhetne az alkalmazása. Erre a cikkre azonban az indítvány nem hivatkozott, következésképpen ez a kérdés sem kerülhetett volna érdemi vizsgálatra.
- [70] 2. Az előző pontban foglalt elvi álláspontommal szemben az Abh.-ban testet öltő többségi határozat alapján szűk körben kétségtelenül kialakult egy töretlennek távolról sem tekinthető ún. *contra legem* jogértelmezéseket alkotmányellenesnek minősíthető gyakorlat, amelynek tesztje ugyancsak nem mutat egyenletes alkalmazási ívet. Meglátásom szerint a jelen határozattal elbírált ügyben ennek a *contra legem* szabályozási feltételrendszernek való megfelelés sem meggyőző, az alkotmányjogi panaszban sincs megfelelő érvelés arra nézve, hogy a bíróság megsértette volna indokolási kötelezettségét.

Budapest, 2021. október 26.

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó alkotmánybíró különvéleménye

- [71] A határozat rendelkező részét és annak indokolását nem támogattam. Álláspontom szerint a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog sérelmére alapított panaszemet vissza kellett volna utasítani az alábbi okok miatt.
- [72] A többségi indokolás az Abh. irányát követi, amihez különvéleményt fűztem. A különvéleményemben foglaltak közül azt a megállapítást a jelen ügyre nézve is fenntartom, hogy a perben alkalmazandó jog meghatározása és a bírói jogértelmezés anyagi jogi természetű kérdések. Ezért ezek a bírói funkciók az Alaptörvény oldaláról a B) cikk (1) bekezdésének sérelmeként értékelhetők. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésén alapuló megoldással ezen dogmatikai ok miatt azonosulni továbbra sem tudok.
- [73] A normatív alapját veszített, ha tetszik, „önkényes” bírói döntés esetében a B) cikk (1) bekezdésének a sérelme lehet megállapítható a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog sérelme helyett. A B) cikk (1) bekezdése részét képezi a visszaható hatályú jogalkalmazás tilalma is, aminek a megsértése alkotmányjogi panaszban is érvényesíthető [lásd például: 3069/2021. (II. 24.) AB határozat, Indokolás [37]–[47]]. A jelen ügyben támadott bírói döntések, az indokolásokban kifejtett bírói megállapítások a jogállamiság/jogbiztonság alaptörvényi keretei között valóban aggályosak. Az indítványban azonban a B) cikk (1) bekezdésére alapított panaszem nem szerepelt, ezért a panasz visszautasítása lett volna indokolt.
- [74] Mindazonáltal – túl az alkotmányos jogalap megjelölésén [B) cikk (1) bekezdése vagy XXVIII. cikk (1) bekezdése] – véleményem szerint különös figyelmet érdemel a jogbeli tévedésben szenvedő bírói döntések *contra legem* és/vagy *contra constitutionem* minősítése, valamint a döntéshozatalban megnyilvánuló „bírói önkény” kérdésének egységes kezelése.

Budapest, 2021. október 26.

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/35/2021.

Közzétéve a Magyar Közlöny 2021. évi 203. számában.

